

Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Mateřská škola pro zrakově postižené

Škola Jaroslava Ježka

„I když si hrajeme ve tmě, vidíme.“

Školní vzdělávací program byl vydán ředitelem školy (§3, odst.3 zák.č.561/2004 Sb. v platném znění - školský zákon) pod č.j.: ŠJJ/140/2017 s platností a účinností od **1.9.2017**.

Návrh školního vzdělávacího programu byl projednán Školskou radou Školy Jaroslava Ježka dne 8. března 2006. Úpravy školního vzdělávacího programu následující po úpravách RVP pro předškolní vzdělávání (č.j. MŠMT- 12963/2012-22) byly projednány Školskou radou Školy Jaroslava Ježka 16.10.2013. (§ 168, odst.1 písm.a) zák. 561/2004 Sb. v platném znění – školský zákon).

Mgr. Jan Hájek
ředitel školy

OBSAH:

1. Identifikační údaje:	- 4 -
2. Charakteristika ŠVP:	- 5 -
3. Podmínky vzdělávání:	- 5 -
3.1. Materiální, hygienické a bezpečnostní podmínky	- 5 -
3.2. Personální a pedagogické podmínky:	- 6 -
3.3. Spolupráce s rodiči:	- 6 -
4. Klíčové kompetence	- 8 -
4.1. Kompetence k učení	- 8 -
4.2. Kompetence k řešení problémů	- 8 -
4.3. Komunikativní kompetence	- 8 -
4.4. Sociální a personální kompetence	- 9 -
4.5. Činnostní a občanské kompetence	- 9 -
5. Kompetence ve speciální péči pro zrakově postižené	- 9 -
5.1. Logopedická péče	- 9 -
5.2. Zrková terapie	- 9 -
5.3. Prostorová orientace	- 9 -
6. Speciální vzdělávací cíle	- 10 -
6.1. Rozvíjení dítěte a jeho schopnosti učení	- 10 -
6.2. Osvojení si základů hodnot, na nichž je založena naše společnost	- 10 -
6.3. Získání osobní samostatnosti	- 10 -
7. Tématické celky:	- 10 -
7.1. Přicházíme do školy	- 10 -
7.2. Když šustí listí, Den nevidomých	- 11 -
7.3. Přejde Ježíšek, zpíváme koledy, voní stromeček	- 12 -
7.4. Venku to klouže, vše je studené	- 13 -
7.5. Přejede sluníčko	- 13 -
7.6. Když všechno voní a kvete	- 14 -
7.7. Těšíme se na léto, jezdíme na výlety a na školu v přírodě	- 15 -
8. Očekávané výstupy	- 16 -
8.1. Dítě a jeho tělo	- 16 -
8.2. Dítě a jeho psychika	- 16 -
8.3. Dítě a ten druhý	- 17 -
8.4. Dítě a společnost	- 17 -
8.5. Dítě a svět	- 17 -
9. Program rozvoje náhradních smyslů a zachovaných zrakových funkcí	- 18 -
9.1. Sluch	- 18 -
9.2. Hmat	- 21 -
9.3. Čich a chuť	- 18 -
10. Program prostorové orientace a samostatného pohybu	- 18 -
11. Program individuální logopedická péče	- 19 -
12. Program zrkové terapie	- 20 -
13. Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami	- 20 -
14. Vzdělávání dětí nadaných	- 20 -
15. Vzdělávání dětí od dvou do tří let	- 21 -
16. Autoevaluace	- 21 -

Používané zkratky:

- ŠJJ – Škola Jaroslava Ježka
- ŠVP – Školní vzdělávací program předškolního vzdělávání
Materšské školy pro zrakově postižené
- MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
- ŠR – Školská rada Školy Jaroslava Ježka
- MŠ – Mateřská škola pro zrakově postižené
- PHV – přípravná hudební výchova
- SPC – Speciálně pedagogické centrum pro zrakově postižené
- ŠPP – školní poradenské pracoviště
- TZP – těžké zrakové postižení
- CNS – centrální nervová soustava
- ZUŠ – základní umělecká škola
- - environmentální výchova, vzdělávání a osvěta

1. Identifikační údaje:

Název: Škola Jaroslava Ježka, Mateřská škola, základní škola, praktická škola a
základní umělecká škola pro zrakově postižené

Adresa: Praha 1, Loretánská 19 a 17, PSČ 118 00

telefon škola: 220 51 52 64-5

fax: 220 51 51 24

e-mail: info@skolajj.cz

www.skolajj.cz

Zřizovatel školy: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

ředitel školy: Mgr. Jan Hájek

Program vytvořily: Mgr. Emilie Průchová a Jiřina Sýkorová

Štěpánka Kadlicová – Program prostorové orientace a
samostatného pohybu

Mgr. Martina Skrbková – Program logopedické péče

Mgr. Jana Rozhoňová – Program zrakové terapie

Program k 1.9.2013 aktualizovaly: Lenka Kafková

PaedDr. Martina Helešicová

Program k 1.9.2017 aktualizovali: Lenka Kafková, DiS.

Mgr. Emilie Průchová

Mgr. Jan Hájek

Konzultanti: Mgr. Tereza Krobová, Mgr. Petra Rybová, Mgr. Jan Hájek,

Mgr. Ondřej Hynek

Škola Jaroslava Ježka je fakultní školou Pedagogické fakulty UK

2. Charakteristika ŠVP:

Škola byla založena v roce 1807 pod názvem Soukromý ústav pro slepé děti a na oči choré v č.p. 178, Loretánská ulice č. or. 11. V r. 1837 byl zakoupen Vrbnovský palác č.p. 104 a v roce 1887 dům č. p. 103. Od r. 1879 se o děti staraly sestry řádu Milosrdných sester svatého Karla Boromejského, který patřil pod Strahovské opatství. V roce 1948 převzal školu stát a byla otevřena mateřská škola. Ve škole začali učit kvalifikovaní učitelé.

MŠ zajišťuje pro děti s postižením zraku všestrannou péči a výuku speciálních dovedností, jejichž zvládnutí zvýší samostatnost a soběstačnost zrakově postižených a výrazně jim usnadní život. MŠ akceptuje individualitu každého postiženého dítěte a snaží se ho všestranně rozvíjet.

Do MŠ jsou přijímány děti s různými stupni zrakového postižení (slabozraké, zbytky zraku, nevidomé) a děti s kombinovaným postižením (tělesným, smyslovým, mentálním a zdravotním) ve věku od 2 let, pokud je schopné zvládnout denní režim MŠ a udržuje osobní čistotu. Děti s různým postižením zraku mohou mít i výrazně odlišné mentální schopnosti, zpravidla se rozvíjejí nerovnoměrně a opožděně. Jejich výchova proto má individuální charakter a děti dosahují stanovených cílů a kompetencí výrazně odlišným tempem a s odlišnou úspěšností. Důležitým momentem ve výchově zrakově postižených dětí je reedukace resp. kompenzace zraku a orientace na podchycení hudebního nadání dětí. Před přijetím dítěte případně zpočátku docházky do MŠ je dítě podle typu postižení vyšetřeno příslušnými odbornými lékaři a na základě diagnóz je stanoven výběr speciální péče, metod práce a individuálně přizpůsoben denní program. Třídy zpravidla nejsou věkově homogenní. Na volná místa mohou být v souladu s právními předpisy přijaty děti s jiným zdravotním postižením. Přijetí do MŠ doporučuje speciálně pedagogické centrum na základě žádosti zákonného zástupce dítěte. Kapacita MŠ je 16 dětí.

3. Podmínky vzdělávání:

3.1. Materiální, hygienické a bezpečnostní podmínky

ŠJJ se nachází v klidné historické části Prahy na Hradčanech. Je umístěna ve dvou palácích a vlastní dvě přilehlé zahrady. V roce 1993 se uskutečnila rozsáhlá rekonstrukce, která vytvořila z budov moderní školu.

Mateřská škola má dostatečně velké prostory a takové uspořádání, které vyhovuje nejrůznějším skupinovým a individuálním činnostem zrakově postižených dětí. Interiér MŠ je upraven bezbariérově pro osoby se zrakovým a tělesným postižením. Osvětlení učeben má optimální intenzitu pro zrakově postižené s možností regulace. Podle individuálních potřeb je možné vybavit dítě lokálním osvětlením jeho pracovního místa. Dětský nábytek s oblými rohy a hranami, tělocvičné nářadí (také možnost využívat školní tělocvičnu), zdravotně hygienické zařízení (umývárny a toalety) s patřičně kontrastními obrysy i vybavení pro odpočinek dětí (lůžka) jsou přizpůsobeny nejen antropometrickým požadavkům, ale také požadavkům odpovídajícím zrakovému handicapu dětí, počtu dětí a závažnosti jejich postižení. Zařízení mateřské školy je zdravotně nezávadné, bezpečné a zároveň splňuje estetická kritéria.

Vybavení hračkami, pomůckami, speciálními pomůckami, materiály a doplňky odpovídá počtu dětí, jejich věku a zvláště typu a stupni postižení. Toto vše je průběžně kontrolováno a doplňováno. Hračky a jejich doplňky jsou umístěny v dosahu dětí, aby si je děti mohly samostatně brát a zároveň se vyznaly v jejich uložení. Děti se samy podílejí na úpravě a výzdobě prostředí a jejich vystavené práce si mohou prohlédnout i rodiče.

MŠ pravidelně využívá i prostory ZŠ – např. pravidelná návštěva keramické dílny, tělocvičny a cvičné kuchyňky.

Prostory MŠ bezprostředně navazují na školní zahradu. Zahrada je vybavena tak, aby umožňovala rozmanité aktivity dětí (houpačky, klouzačka, průlezky, pískoviště, v letním období nadzemní bazén) a je z ní přístupná toaleta. Na školní zahradě dle zájmu dětí probíhá i nácvik jízdy na odrážedlech, koloběžkách, tříkolkách a kolech. Plot zahrady je sestaven ze svislých tyčí a je dostatečně vysoký, aby nemohlo dojít k úrazu.

Všechny vnitřní i venkovní prostory mateřské školy pro zrakově postižené děti splňují bezpečnostní a hygienické normy dle platných předpisů (týkajících se např. čistoty, teploty, vlhkosti vzduchu, osvětlení, hlučnosti, světla a stínu, alergizujících či jedovatých látek a rostlin, bezpečnostních madel atd.). S ohledem na těžké postižení zraku dětí a pro snadnou orientaci, samostatný a bezpečný pohyb je dále interiér MŠ upraven kontrastními nátěry zárubní, vypínačů a schodů. Sociální zařízení je vybaveno tmavými obklady za bílými umyvadly a tmavými poklady na WC mísách. Okna jsou v dolní části opatřena mřížemi. Podlahovou krytinu tvoří koberec (prostor pro práci a hru) a linoleum (komunikace).

3.2. Personální a pedagogické podmínky:

ŠJJ vykonává mimo jiné činnost MŠ, ŠJJ vede ředitel školy. O hospodaření MŠ se stará ekonom ŠJJ. Škola zajišťuje částečně i zdravotní péči - o děti pečuje zdravotní sestra ve spolupráci se školní pediatřkou, oftalmologem a stomatologem. ŠJJ má vlastní moderně vybavenou kuchyni s kvalifikovaným personálem. Zajišťuje pro MŠ snídaně, svačiny a obědy (u internátního dítěte případně i večeře). Jídlo odpovídá zásadám zdravé výživy a je možné vařit i speciální diety. Ve škole je dodržován pitný režim. Pro účast na některých akcích (oční vyšetření, divadlo atd.) může mateřská škola použít školní auto s řidičem.

Ve škole působí školní poradenské pracoviště ve složení psychologka, výchovný poradce, třídní učitelka, sociální pracovníce, případně další pedagogičtí pracovníci, které se zabývá specifickými potřebami a problémy dětí, spolupracuje s rodiči a ostatními pedagogy.

Sociální pracovníce řeší především problémy dětí se sociálním znevýhodněním (s nařízenou ústavní výchovou, v postavení azylanta, z prostředí s nízkým sociálně-kulturním postavením, z národnostních menšin, s cizojazyčnou výchovou apod.) a kromě toho radí a pomáhá rodičům. Dle potřeby je ve styku se sociální pracovníci v místě bydliště dítěte.

Vzdělání pedagogů MŠ se řídí požadavky zákona o pedagogických pracovnících a příslušnými prováděcími předpisy. Ve třídě MŠ pracuje učitelka a podle potřeby asistent pedagoga. Speciální péči (logopedii, zrakovou terapii a prostorovou orientaci) zajišťují speciální pedagogové s další rozšířenou kvalifikací pro tuto činnost. Služby pedagogů jsou organizovány takovým způsobem, aby byla vždy a při všech činnostech zajištěna dětem optimální pedagogická péče.

Učitelky z I. stupně ZŠ průběžně sledují vývoj předškolních dětí a spolupracují s učitelkou mateřské školy. Učitelka MŠ sleduje úspěšnost dětí, které začaly plnit povinnou školní docházku.

3.3. Spolupráce s rodiči:

Škola se snaží, aby ve vztazích mezi rodiči a pedagogy panovala oboustranná důvěra, vstřícnost a spolupráce na základě partnerství. Rodiče postižených dětí jsou zpočátku bezradní a potřebují odbornou radu a morální podporu. Pedagogové sledují konkrétní potřeby dětí resp. rodin. Pokud se vyskytnou problémy, konzultují je s psychologem školy nebo dalšími členy ŠPP. Pedagogové jednájí s rodiči ohleduplně, taktně a s vědomím, že pracují s důvěrnými informacemi. Rodiče mají možnost podílet se na dění v mateřské škole. Jsou pravidelně a dostatečně seznamováni se vším, co se ve škole děje. Pedagogové pravidelně informují rodiče o vývoji dítěte a společně s nimi se domlouvají na postupu při jeho výchově a vzdělávání. Mateřská škola podporuje rodinnou výchovu a pomáhá rodičům v péči o dítě. Nabízí rodičům poradenský servis o dostupných pomůckách, o speciálních metodách přípravy zrakově postiženého dítěte na školu, zprostředkovává vyšetření u oftalmologa, pediatra, stomatologa.

Při ŠJJ pracuje Spolek Jaroslava Ježka pro nevidomé děti z.s. a Školská rada, ve které jednu třetinu členů tvoří rodiče dětí, žáků resp. studentů ŠJJ.

3.4. Organizace vzdělávání:

MŠ má celotýdenní provoz ve dnech školního vyučování s možností umístění dítěte do internátu školy v odůvodněných případech. Délka denního provozu MŠ se v daném školním roce přizpůsobuje požadavkům rodičů.

Denní řád je dostatečně pružný, umožňuje reagovat na individuální možnosti a potřeby dětí, které se pohybují v dostatečně klidném a bezpečném prostředí a jsou pod stálým dohledem pedagogů.

Na začátku docházky do MŠ je uplatňován individuálně přizpůsobený adaptační režim. Poměr spontánních a řízených činností je v denním režimu vyvážený. Dítěti je poskytována speciální péče (tyflopedická, logopedická, prostorová orientace a rozvoj náhradních smyslů). Děti jsou podněcovány k vlastní aktivitě, aby se samostatně zapojovaly do činností a podílely se na jejich organizaci. Mohou pracovat svým tempem. Pokud to děti potřebují, mají možnost uchýlit se do klidného koutku, kde si mohou odpočinout a při osobní hygieně mají dostatek soukromí. Plánování činností vychází z potřeb a zájmů dětí.

Škola může organizovat zotavovací pobyty dětí ve zdravotně příznivém prostředí, výjezdy do zahraničí a další akce související s výchovně vzdělávací činností školy.

Děti od 5 do 7 let se mohou v květnu každého roku zúčastnit talentových zkoušek do ZUŠ pro zrakově postižené a uspějí-li, mohou v ní navštěvovat PHV (přípravná hudební výchova).

Denní režim školy

Časové rozpětí se přizpůsobuje dětem a dané činnosti:

7.30 – 8.00 příchod do MŠ

8.00 – 8.30 volná hra s individuálním přístupem

8.30 – 8.45 rozvoj náhradních smyslů

8.45 – 9.00 rozcvička

9.00 – 9.30 plánované aktivity

9.30 - 9.50 svačina

v době mezi 10.00 – 12.00 pobyt venku a dále speciální péče
(logopedická a tyflopedická, zraková terapie, prostorová orientace a samostatný pohyb, zdravotní tělesná výchova)

12.10 – 12.40 oběd

12.40 – 13.40 odpočinek

13.40 - 14.15 volná hra

14.15 - 14.45 plánované aktivity

14.45 - 15.00 rozvoj náhradních smyslů

15.00 - 15.20 odpolední svačina

15.20 - 16.40 pobyt venku

16.40 - 17.00 volná hra

Týdenní režim školy

Pravidelně se opakující činnosti, které se vzájemně prolínají v integrovaných blocích, jsou řízené činnosti:

- z estetické oblasti to jsou činnosti hudební, literární a dramatické, výtvarné
- z rozumové oblasti to jsou činnosti jazykové, rozumové a matematické
- z tělovýchovné oblasti to jsou činnosti pohybové, herní, sportovní a průpravné
- z environmentální oblasti

Pravidelně se opakující akce:

Škola v přírodě

Oslavy Dne nevidomých, Mikuláše, Vánoc, Dne dětí

Výlety – ZOO, Botanická zahrada, Toulcův dvůr, Dinopark, vánoční a velikonoční trhy, Matějská pouť, výlet vlakem do Železničního muzea Lužná u Rakovníka, plavba parníkem po Vltavě, bazén Barrandov

Výstavy – hmatové výstavy, Technické muzeum

Návštěvy divadelních představení – Divadlo Spejbla a Hurvínka, Minor, Divadlo U hasičů, Divadlo Gong.

Spolupráce školy s dalšími subjekty:

Spolek Jaroslava Ježka pro nevidomé děti z.s. – škola a Spolek Jaroslava Ježka připravují společně vánoční a mikulášskou besídku, oslavu Dne dětí a spolek přispívá na školu v přírodě

Studentské praxe ze škol: pedagogické fakulty, střední pedagogické školy, vyšší odborné školy (vždy obory zaměřené na spec ped.).

4. Klíčové kompetence

Pro etapu předškolního vzdělávání zrakově postiženého dítěte jsou za klíčové považovány tyto kompetence vztahující se k dětem, které ukončují vzdělávání

1. Kompetence k učení
2. Kompetence k řešení problémů
3. Kompetence komunikativní
4. Kompetence sociální a personální
5. Kompetence činnostní a občanské

4.1. Kompetence k učení

Dítě ukončující předškolní vzdělávání:

- má chuť zkoumat prostředí a předměty a získávat informace náhradními smysly (popř. zbytky zraku),
- má elementární poznatky o světě lidí, kultury, přírody i techniky, který dítě obklopuje, o jeho rozmanitostech a proměnách,
- má pozitivní vztah k hudbě, má chuť se hudebně projevovat, rádo poslouchá hudbu,
- klade otázky a hledá na ně odpovědi, aktivně si všímá, co se kolem něho děje; chce porozumět věcem, jevům a dějům, které kolem sebe vidí; poznává, že se může mnohému naučit, raduje se z toho, co samo dokázalo a zvládlo,
- učí se nejen spontánně ale i vědomě, soustředí se na činnost, vyvíjí úsilí, záměrně si zapamatovává,
- pokud se mu dostává uznání a ocenění, učí se s chutí.

4.2. Kompetence k řešení problémů

Dítě ukončující předškolní vzdělávání:

- všímá si dění a problémů v bezprostředním okolí,
- řeší problémy, na které stačí; známé a opakující se situace se snaží řešit samostatně (na základě nácviku s dospělým a opakování), náročnější s pomocí dospělého,
- má správnou schopnost manipulační činnosti s předměty (správný úchop), analýzu a syntézu zkoumaného, postupuje cestou pokusu a omylu, zkouší, experimentuje; spontánně vymýšlí nová řešení problémů a situací; hledá různé možnosti a varianty, využívá při tom dosavadních zkušeností,
- zpřesňuje si početní představy, užívá čísel a matematických pojmů, vnímá elementární matematické souvislosti,
- nebojí se chybovat a nemá strach z neznámého, pokud nachází pozitivní ocenění nejen za úspěch, ale také za snahu.

4.3. Komunikativní kompetence

Dítě ukončující předškolní vzdělávání:

- ovládá řeč (všechny vyvozené pojmy jsou podepřené názorem), hovoří ve vhodně formulovaných větách, samostatně vyjadřuje myšlenky, sdělení, otázky i odpovědi, rozumí slyšenému, slovně reaguje,
- dokáže se vyjadřovat a sdělovat své prožitky, pocity a nálady různými prostředky,
- ovládá dovednosti, které předchází čtení a psaní; je schopné se záměrně soustředit na daný úkol, zvládá pravolevou orientaci a orientaci na ploše; umí používat pomůcky pro výcvik Braillova písma; čte jednoduché reliéfní obrázky; dokáže hmatem sledovat linii na ploše,
- průběžně rozšiřuje svou slovní zásobu, aktivně ji používá ke komunikaci s okolím,
- dovede využívat informativní a komunikativní prostředky, se kterými se běžně setkává (počítač, audiovizuální technika, telefon),

- ví, že lidé se dorozumívají různými jazyky a že je možno se jim učit.

4.4. Sociální a personální kompetence

Dítě ukončující předškolní vzdělávání:

- samostatně rozhoduje o svých činnostech a umí si vytvořit svůj názor a vyjádřit jej,
- dětským způsobem projevuje citlivost a ohleduplnost k druhým, pomoc slabším, rozpozná nevhodné chování,
- vnímá nespravedlnost, ubližování, agresivitu a lhostejnost, chápe, že takovéto chování není správné a že vzniklé konflikty je lépe řešit dohodou; dokáže čelit projevům násilí jiného dítěte a projevům ponižování a ubližování,
- ve skupině se dokáže prosadit, ale i podřídí, při společenských činnostech se domlouvá s ostatními a spolupracuje; v běžných situacích uplatňuje základní společenské návyky a pravidla společenského styku; je schopné respektovat druhé, vyjednávat, přijímat a uzavírat kompromisy,
- napodobuje modely prosociálního chování a mezilidských vztahů, se kterými se setkává ve svém okolí,
- přijímá vyjasněné a zdůvodněné povinnosti; dodržuje dohodnutá a pochopená pravidla a přizpůsobuje se jim.

4.5. Činnostní a občanské kompetence

Dítě ukončující předškolní vzdělávání:

- svoje činnosti a hry se učí plánovat, organizovat, řídit a vyhodnocovat,
- chápe, že se může o tom, co udělá, rozhodovat svobodně, ale že za svá rozhodnutí také odpovídá,
- zajímá se o druhé i o to, co se kolem děje; je otevřené aktuálnímu dění,
- spoluvytváří pravidla společenského soužití mezi vrstevníky, rozumí jejich smyslu a chápe potřebu je zachovat,
- dbá na osobní zdraví a bezpečí svoje i druhých, respektuje omezení vyplývající z jeho handicapu.

5. Kompetence ve speciální péči pro zrakově postižené

5.1. Logopedická péče

Dítě se aktivně zapojuje do logopedické péče, chápe, že srozumitelná řeč je pro zrakově postižené dítě důležitá k dorozumívání mezi dětmi i dospělými.

5.2. Zraková terapie

Dítě umí a má chuť využívat zbytky zraku při všech činnostech. Zamezujeme tím vzniku funkční vady zraku.

5.3. Prostorová orientace

Dítě ukončující předškolní vzdělávání:

Kompetence k samostatnému pohybu

- používá horní a dolní bezpečnostní držení, kluznou prstovou techniku, samostatně se pohybuje ve známém prostředí bez překážek, s překážkami, v budově i venku (šk. zahrada) za přítomnosti dospělého, obousměrně používá schodiště s držením se za zábradlí jednou rukou drží se za ruku ve skupině dětí (na vycházce), rozlišuje specifické zvuky, lokalizuje je, využívá hmatové práce rukou i nohou, pojmenovává předměty, materiály, rozlišuje známé vůně a pachy, využívá je k orientaci, orientuje se v celých prostorách mateřské školy včetně sociálního zařízení, nalezne bez problémů své místo ve třídě, v jídelně, v šatně,

orientuje se v přilehlých místnostech školky (jídelna, prostory od hl. vchodu do školky a zpět), částečně se orientuje na školní zahradě.

Kompetence schopnosti zapojit se do kolektivní hry

Dítě chápe a respektuje pravidla jednoduchých her a zapojuje se do nich, respektuje vrstevníky a hraje s nimi hry, dodržuje bezpečnostní pravidla (bezpečnostní držení) a respektuje pokyny dospělého, umí relaxovat, pohybuje se bezpečně a ohleduplně vzhledem ke svému okolí, uvědomuje si možnost nebezpečí neadekvátního chování.

6. Speciální vzdělávací cíle

Cílem předškolního vzdělávání dítěte s postižením zraku je (v rozsahu jeho možností s přihlédnutím ke zrakovému omezení) získat přiměřenou fyzickou, psychickou a sociální samostatnost s maximálním rozvojem ostatních smyslů, popř. zbytku zraku s osvojením speciálních dovedností a speciálních pomůcek a získat základy pro zdravé sebevědomí a sebejistotu pro schopnost se přizpůsobit životu ve společnosti.

Zraková vada (kombinované vady) přináší s sebou nerovnoměrný tělesný a duševní vývoj (samostatná chůze, koordinace pohybů, rozvoj smyslů). Proto musíme podporovat tělesný rozvoj a zdraví dítěte, jeho osobní spokojenost a pohodu (pod dohledem školního pediatra).

6.1. Rozvíjení dítěte a jeho schopnosti učení

Procvičovat schopnosti a dovednosti, které nevidomému dítěti umožní nahradit chybějící zrak a ostatní děti naučí využívat zachovalé zrakové funkce.

Rozvíjet řeč dítěte na podkladě konkrétního názoru.

Podporovat chápání okolního světa, chuť poznávat nové, objevovat neznámé, zkoumat předměty a jevy s použitím ostatních smyslů.

Rozvíjet dětskou fantazii, zájmy a nadání.

Rozvíjet schopnost dítěte přizpůsobovat se, reagovat na změny a vyrovnávat se s nimi.

6.2. Osvojení si základů hodnot, na nichž je založena naše společnost

V rozsahu možností dítěte s postižením přispívat k předávání kulturního dědictví, tradic a jazyka. Rozvíjet schopnost komunikovat a spolupracovat.

6.3. Získání osobní samostatnosti

Rozvíjet poznání sama sebe a vlastních možností.

Vést dítě k poznání, že může svou životní situaci ovlivnit, že však za to, jak se rozhodne a co udělá, odpovídá samo.

Rozvíjet sebevědomí a sebedůvěru (rozvojem prostorové orientace, zrakové stimulace, logopedie a rozvojem smyslů).

7. Tematické celky:

1. Přicházíme do školy
2. Když šustí listí, Den nevidomých
3. Přijde Ježíšek, zpíváme koledy, voní stromeček
4. Venku to klouže, vše je studené
5. Přijede sluníčko
6. Když všechno voní a kvete
7. Těšíme se na léto, jezdíme na výlety a na školu v přírodě

7.1. Přicházíme do školy

Pro učitele nových dětí, které přijdou do mateřské školy, je nejdůležitější seznámit děti s prostředím, do kterého vstupují. Učí je, jakým způsobem v takovém prostředí mohou vystupovat

a jakými prostředky se mohou tohoto prostředí dotknout a postupně se stát jeho součástí. U ostatních jde o upevnění získaných návyků a také o zkušenost „z druhé strany“, kdy zažívají, že někdo vstupuje do jim známého prostředí.

Dítě a jeho tělo: *lidské tělo a jeho části (hlavní smyslové a tělesné orgány)*

- uvědomění si vlastního těla
- umět rozpoznávat a pojmenovat části lidského těla (zejména toho svého)
- osvojení si poznatků o těle
- správné životní návyky např. šetřit vodou, pravidelný pohyb v přírodě 🌳

Dítě a jeho psychika: *dorozumívání mezi lidmi (zvuky, slova, věty, písmena, sdělování – knížky, divadlo)*

- rozvoj řečových schopností
- posilování přirozených poznávacích vlastností (zvědavost, zájem, radost z objevování)
- poznávání sama sebe – rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě, uvědomění si vlastní identity
- rozvoj zájmu o různé podoby jazyka
- osvojení si elementárních poznatků o znakových systémech (abeceda)

Dítě a ten druhý: *vztah mezi lidmi (kamarádství, přátelství, vztahy mezi oběma pohlavími)*

- seznamování s pravidly chování ve vztahu k ostatním
- určování hranic v chování k druhým, určování hranic v chování druhých vůči sobě
- orientace ve vztazích s různými lidmi (rodiče, kamarád, učitel)
- navázání pozitivních vztahů s lidmi z blízkého okolí (učitel, kamarád)
- rozvoj komunikativních dovedností
-

Dítě a společnost (svět lidí, kultury, umění a práce): *společenské role (dítě, dospělý, rodič, učitelka)*

- poznávání pravidel společenského soužití a jejich spoluvytváření v rámci přirozeného sociokulturního prostředí
- seznamování se světem lidí
- osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije
-

Dítě a svět (životní prostředí, svět přírody, vědy a techniky): *prostředí, v němž dítě žije (domov, škola, okolí školy, život a dění ve městě – doprava, ulice, obchody, lékař, nákupy)*

- seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivního vztahu k němu 🌳
- vytvoření elementárního povědomí o širším kulturním prostředí
- osvojení si dovedností k ochraně dítěte před nebezpečnými vlivy 🌳

7.2. Když šustí listí, Den nevidomých

Dítě seznámené se zázemím poznává další možnosti. Seznamuje se s předměty, pozoruje vývoj ve skupině, rozšiřuje se spektrum jeho možností. Stále se učí orientovat v nových situacích, má možnost do nich vstupovat, možnost vyjadřovat se k nim. Učitel mu svým přístupem pomáhá a vede ho, ukazuje mu jeho možnosti, kvalitu přístupu různých lidí v různých situacích.

Dítě a jeho tělo: *jeho vývoj a změny (narození, růst těla a jeho proměny)*

- ovládání pohybového aparátu a tělesných funkcí
- rozvoj a zdokonalování koordinace rozsahu pohybu (rozvoj hrubé motoriky)
-

Dítě a jeho psychika: *předměty a jejich vlastnosti (velikost, barva, tvar, materiály, chutě, vůně, zvuky)*

- rozvoj vyjadřovacích schopností
- umět pojmenovat vlastní pocity
- umět pojmenovat předměty, přechod od konkrétně názorného myšlení k myšlení slovně-logickému (pojmovému)
- rozvoj pozornosti a paměti

Dítě a ten druhý : *cizí lidé, ochrana osobního bezpečí*

- osvojení si elementární poznatků, schopností a dovedností důležitých pro navazování a rozvíjení vztahů dítěte k druhým lidem
- rozlišování rozdílů ve vztazích s lidmi v osobní blízkosti a ve vztazích s cizími lidmi
- vymezení hranic přístupu k cizím lidem

Dítě a společnost (svět lidí, kultury, umění a práce): *pravidla vzájemného styku (ohleduplnost, tolerance, spolupráce)*

- rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se)
- pravidla pro různé typy společenství (třída, škola, rodina a ostatní)
- rozvoj schopnosti reagovat na změny ve společenství

Dítě a svět (životní prostředí, svět přírody, vědy a techniky): *příroda živá (rostliny, živočichové)*

- pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také poškozovat a ničit 🌳
- rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách 🌳
- poznávání různých přírodních kultur

7.3. Přejde Ježíšek, zpíváme koledy, voní stromeček

Život ve skupině přináší pravidla pro denní rytmus, který je pro členy závazný, ale je také jejich jistotou. Tím přináší pozitivní zkušenost s pravidelným režimem dne. Skrze pozitivní zkušenost s pravidelnými činnostmi umožňuje dítěti denní rytmus lépe se zapojit do skupiny, motivuje ho k trávení společného času s ostatními.

Dítě a jeho tělo: *zdravé životní návyky (pohybové činnosti, zdravá výživa, příprava pokrmů, potravin)*

- rozvíjet zdravé životní návyky a postoje jako základy zdravého životního stylu
- osvojení si potřeby pravidelného denního režimu
- osvojení si potřeby pravidelného příjmu potravy
- vést ke správné samostatné a pravidelné pohybové činnosti
- rozvoj jemné motoriky – koordinace obou rukou, popřípadě oka

Dítě a jeho psychika: *číselné a matematické pojmy (číselná řada, základní geometrické tvary, množství)*

- osvojení si elementárních poznatků o znakových systémech (čísla)
- rozvoj tvořivosti (myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření)
- vytváření pozitivního vztahu k intelektuálním činnostem a k učení, podpora a rozvoj zájmu o učení

Dítě a ten druhý : *rodina (členové rodiny a vztahy mezi nimi, život v rodině)*

- vytváření a posilování pocitu sounáležitosti k rodinnému prostředí, vztah k rodinné tradici
- pozitivní aspekty rodinného života
- vytváření pozitivního svazku rodina – dítě – škola

Dítě a společnost (svět lidí, kultury, umění a práce): práce, pracovní činnosti a role (nástroje, jednoduché pracovní činnosti, řemesla, zaměstnání)

- rozvoj základních společenských návyků a dovedností
- rozvoj spolupráce a kooperace
- rozvoj schopnosti vykonávat potřebnou roli ve společenství za použití vlastní seberealizace

Dítě a svět (životní prostředí, svět přírody, vědy a techniky): přírodní jevy a děje (počasí, roční období, změny v přírodě)

- rozvoj schopnosti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám

7.4. Venku to klouže, vše je studené

Dítě uspokojené poznáním ve skupině má možnost expandovat. Objevuje nové uspokojení mimo skupinu, učí se tedy pracovat samo a chránit sebe samo a tak bezpečně poznávat možnosti svého dalšího rozvoje.

Dítě a jeho tělo : ochrana osobního zdraví (péče o čistotu a zdraví)

- rozvoj koordinace pohybu
- osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví a osobní pohody
- rozvoj psychické zdatnosti
- rozvoj a užívání všech smyslů

Dítě a jeho psychika: prostorové pojmy a souvislosti (v prostoru i v rovině, uspořádání předmětů)

- rozvoj prostorového vnímání
- schopnost rozlišovat základní tvary a předměty a umístit je v prostoru
- rozvoj a kultivace estetického vnímání

Dítě a ten druhý: rodina a svět zvířat

- osvojení si kladného vztahu ke světu zvířat
- osvojení si pravidel chování, jak přistupovat ke zvířatům
- diferenciaci ve vztazích mezi lidmi a lidí se zvířaty

Dítě a společnost (svět lidí, kultury, umění a práce): kultura a umění (kultura prostředí, ve kterém dítě žije)

- osvojení si základních poznatků a základních hodnot prostředí, v němž dítě žije
- zapojení se do kulturní činnosti společenství

Dítě a svět (životní prostředí, svět přírody, vědy a techniky) : látky a jejich vlastnosti (voda a vzduch, přírodní materiály a jejich vlastnosti, umělé materiály)

- vytváření elementárního povědomí o širším přírodním a technickém prostředí, o jeho rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách

7.5. Přijede sluníčko

Expanze dítěte už vychází z prostorové roviny skupiny, ve které dosud vyrůstalo. Získalo a stále získává nové zkušenosti a informace, se kterými se musí naučit pracovat, učí se je třídit podle vlastní potřeby, ale také podle potřeby porozumění si s ostatními. Hledá potvrzení pro své myšlenky, učí se tedy vhodnou formou spolupracovat s druhými a vhodně s nimi komunikovat a předávat své získané vědomosti.

Dítě a jeho tělo: *ochrana, bezpečí (varování před úrazy, nebezpečím hrozícím při hrách, v dopravních situacích, při setkávání s cizími lidmi)*

- osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře vlastního bezpečí (rozdílný přístup pro pohyb v interiéru a exteriéru, prostorová orientace)
- rozvoj užívání všech smyslů
- rozvoj fyzické zdatnosti

Dítě a jeho psychika: *elementární časové pojmy a souvislosti (ted', dnes, včera, zítra, ráno, večer, jaro, léto, podzim, zima, rok)*

- vytváření základů pro práci s informacemi
- rozvoj paměti a pozornosti
- rozvoj myšlení v čase a prostoru
- získání schopnosti záměrně řídit svoje chování a ovlivňovat vlastní situaci

Dítě a ten druhý: *mateřská škola (prostředí, vztahy mezi dětmi i dospělými, kamarádi)*

- rozvíjení prosociálního chování ve vztahu k lidem v mateřské škole
- rozvoj kooperativních dovedností
- rozvoj verbálních a neverbálních komunikativních dovedností

Dítě a společnost (svět lidí, kultury, umění a práce): *kultura a umění (lidové zvyky, tradice, svět hudby, svět sportu)*

- osvojení si základních poznatků o světě lidí, kultury a umění
- seznámení se základními kulturními hodnotami a tradicemi společenství,
- naplňování a rozvíjení těchto tradic
- rozvoj společenského i estetického vkusu

Dítě a svět (životní prostředí, svět přírody, vědy a techniky): *životní prostředí a jeho ochrana (vliv člověka na životní prostředí, na okolní krajinu, péče o okolí a životní prostředí, ochrana přírody)*

- osvojení si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností v péči o okolí při spoluvytváření zdravého a bezpečného

prostředí

7.6. Když všechno voní a kvete

Učitel v mateřské škole po zvládnutí předchozích bloků může prohlubovat individuální potřeby dítěte. Každé dítě přichází z rodiny s různými základy, proto se věnuje rozvoji jednak praktických dovedností, ale také prohlubování schopností práce se sebou samým v rámci začlenění do určité skupiny a přijímání hodnot a tradic takové skupiny a nakládání s nimi.

Dítě a jeho tělo: *sebeobsluha, hygiena, stolování, oblékání, úklid*

- prohlubování zdravých životních návyků
- prohlubování a rozvíjení jemné i hrubé motoriky
- osvojení si věku přiměřených praktických dovedností

Dítě a jeho psychika: *lidé a jejich vlastnosti (fyzické i psychické vlastnosti, dovednosti, city)*

- rozvoj schopnosti vytvářet citové vztahy, rozvíjet je a city plně prožívat
- rozvoj schopnosti sebeovládání
- rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících získané pocity, dojmy a prožitky vyjádřit

Dítě a ten druhý: *pravidla vzájemného chování doma, v mateřské škole*

- vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti atp.)
- vytvářet povědomí o ochraně osobního soukromí dítěte a ochraně osobního soukromí druhých lidí

Dítě a společnost (svět lidí, kultury, umění a práce): *rozmanitost lidského světa (naše vlast)*

- seznámení se základními tradicemi prostředí, ve kterém dítě vyrůstá
- přijetí podílu na kulturním bohatství vlasti
- osvojení si základních znaků a symbolů vlasti
- rozvoj prosociálního smýšlení a pocitu sounáležitosti k vlastní zemi

Dítě a svět (životní prostředí, svět přírody, vědy a techniky): *věda a technika, co je nebezpečné (přístroje, kontakt se zvířaty, nebezpečné situace)*

- osvojení si poznatků o přírodním a technickém prostředí a o ochraně dítěte před nebezpečnými vlivy tohoto prostředí 🌳

7.7. Těšíme se na léto, jezdíme na výlety a na školu v přírodě

V závěru učitel povzbuzuje dítě k samostatnosti, připravuje ho na období, ve kterém bude vystaveno patrně ještě více skupinovým interakcím, zřejmě hlavně krátkodobým (nebude mít tolik času na orientaci), bude více vystaveno samostatnému řešení vlastních problémů, ale také možnosti samostatného pohybu. Upozorňuje ho sice na možná nebezpečí, ale také v něm povzbuzuje zájem o nové poznávání.

Dítě a jeho tělo: *věci kolem nás (předměty denní potřeby, hračky, pomůcky, sportovní náčiní a nářadí, výtvarné pomůcky, hudební nástroje)*

- prohlubování koordinace tělesných funkcí (pravidelné dýchání, pohyb do rytmu)
- užívání všech smyslů
- rozvoj samostatného pohybu, podpora prostorové orientace

Dítě a jeho psychika: *každý je jiný, já (individuální charakteristiky, osobnost, právo být sám sebou)*

- získání relativní citové samostatnosti, ovládnutí sama sebe
- poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti)
- rozvoj a kultivace mravního vnímání, cítění a prožívání

Dítě a ten druhý: *pravidla chování (na veřejnosti, herní pravidla)*

- ochrana a bezpečí ve vztahu k druhým lidem a dětem
- osvojení si základních společenských norem chování
- vytvoření pozitivního vztahu k normám a hodnotám společnosti a jejich naplňování

Dítě a společnost (svět lidí, kultury, umění a práce): *rozmanitost lidského světa (jiné země, národy a kultury, multikultura)*

- rozvíjení schopnosti tolerance, kooperace a komunikace s lidmi a dětmi s jiných kulturních oblastí
- směřování k zájmům o kontakt s ostatními kulturami

Dítě a svět (životní prostředí, svět přírody, vědy a techniky): *rozmanitost přírody a světa a jeho řád (země, hory, řeky)*

- vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, s živou a neživou přírodou a planetou Zemí 🌳
- začlenění člověka do prostředí přírody i světa 🌳

8. Očekávané výstupy

8.1. Dítě a jeho tělo

Zachovávat správné držení těla, zvládnout základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, pokud možno i různé způsoby pohybu v různém prostředí.

Je-li to možné, zvládat překážky, házet a chytat míč, užívat různé náčiní, pohybovat se ve skupině dětí, pohybovat se na sněhu, ledu, ve vodě, v písku.

Koordinovat lokomoci a další pohyby a polohy těla, sladit pohyb s rytmem a hudbou, vědomě učinit jednoduchý pohyb podle návodu a přizpůsobit jej podle pokynu, ovládat dechové svalstvo, sladit pohyb se zpěvem.

Vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny, rozlišovat vůni, chuť, vnímat hmatem apod.).

Zvládnout sebeobsluhu, uplatňovat základní kulturní, hygienické a zdravotně preventivní návyky (starat se o osobní hygienu, přijímat stravu a tekutinu, umět stolovat, postarat se o sebe a své věci, oblékat se, svlékat, obouvat apod.), pojmenovat části těla, některé orgány.

Zacházet s běžnými předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami, sportovním náčiním a náradím, výtvarnými pomůckami a materiály, jednoduchými hudebními nástroji, běžnými pracovními pomůckami.

8.2. Dítě a jeho psychika

Využívat všech smyslů, záměrně pozorovat určitý předmět či objekt, soustředit se na činnost a udržet pozornost po určitou dobu, poznat a pojmenovat většinu toho, čím je dítě obklopeno.

Přemýšlet a umět vyjádřit obsah svého přemýšlení, porovnávat, uspořádávat a třídit soubory předmětů podle určitého pravidla, orientovat se v elementárním počtu přibližně do šesti, chápat prostorové pojmy (vpravo, vlevo, dole, nahoře, uprostřed, za, pod, nad, u, vedle, mezi, apod.)

Osvojit si elementární časové pojmy (teď, dnes, včera, zítra, ráno, večer, jaro, léto, podzim, zima, rok), orientovat se v prostoru i v rovině. Naučit se nazpaměť krátké texty a vybavit si je.

8.2.1. Jazyk a řeč

Dítě se bude učit:

- správné vyslovovat, ovládat dech, tempo i intonaci řeči
- pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno
- vést rozhovor (naslouchat druhým, sledovat řečníka i obsah, umět se ptát)
- domluvit se verbálně
- porozumět slyšenému (zachytit hlavní myšlenku příběhu, sledovat děj a zopakovat ho ve správných větách)
- formulovat otázky, odpovídat, hodnotit slovní výroky, slovně reagovat
- učit se nová slova, ptát se na slova, kterým nerozumí
- reprodukovat říkanky, písničky, pohádky
- popsat situaci (skutečnou, podle obrázku)
- chápat slovní vtip a humor
- sluchově rozlišovat začáteční a koncové slabiky a hlásky ve slovech
- utvořit jednoduchý rým
- poznat a vymyslet jednoduchá synonyma, homonyma a antonyma
- soustředěně poslouchat četbu, hudbu, sledovat divadlo, film, užívat telefon

8.2.2. Sebepojetí, city, vůle, poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

- odloučit se na určitou dobu od rodičů a blízkých, být aktivní i bez jejich opory, umět vyjadřovat své názory

- ve známých a opakujících se situacích a v situacích, kterým rozumí, ovládat svoje city a přizpůsobovat jim své chování

- prožívat radost ze zvládnutého a poznaného
- vyvinout volní úsilí, soustředit se na činnost a její dokončení
- respektovat předem vyjasněná a pochopená pravidla, přijímat vyjasněné a zdůvodněné povinnosti, zorganizovat hru
- uvědomovat si příjemné a nepříjemné citové prožitky (lásku, soucítění, radost, spokojenost i strach, smutek, odmítání), rozlišovat citové projevy v důvěrném (rodinném) a cizím prostředí, umět odložit splnění svých osobních přání, zklidnit se, tlumit vztek, zlost, agresivitu apod.
- být citlivé ve vztahu k živým bytostem, k přírodě i k věcem

8.3. Dítě a ten druhý

- navazovat kontakty s dospělým, kterému je svěřeno do péče, překonat stud, komunikovat s ním vhodným způsobem, respektovat ho
- přirozeně a bez zábrán komunikovat s druhým dítětem, navazovat a udržovat dětská přátelství
- uvědomovat si svá práva ve vztahu k druhému, přiznávat stejná práva druhým a respektovat je
- umět spolupracovat s ostatními dětmi
- dodržovat dohodnutá a pochopená pravidla vzájemného soužití a chování doma, v mateřské škole, na veřejnosti, dodržovat herní pravidla
- respektovat potřeby jiného dítěte, dělit se s ním o hračky, pomůcky, pamlsky, rozdělit si úkol s jiným dítětem apod.
- bránit se projevům násilí jiného dítěte, ubližování, ponižování apod.
- chovat se obezřetně při setkání s neznámými dětmi, staršími i dospělými jedinci, v případě potřeby požádat druhého o pomoc

8.4. Dítě a společnost

- uplatňovat návyky v základních formách společenského chování ve styku s dospělými i s dětmi (zdravit známé děti i dospělé, rozloučit se, poprosit, poděkovat, vzít si slovo až když druhý domluví, požádat o pomoc, vyslechnout sdělení, uposlechnout pokyn apod.)
- pochopit, že každý má ve společenství (v rodině, ve třídě, v herní skupině) svou roli, podle které je třeba se chovat
- chovat se a jednat na základě vlastních pohnutek a zároveň s ohledem na druhé
- začlenit se do třídy a zařadit se mezi své vrstevníky, respektovat jejich rozdílné vlastnosti, schopnosti a dovednosti
- porozumět běžným neverbálním projevům citových prožitků a nálad druhých (pohlazení, štípnutí apod.)
- adaptovat se na život ve škole
- chovat se a přistupovat zdvořile k druhým lidem, k dospělým i k dětem
- dodržovat pravidla her a jiných činností, jednat spravedlivě, hrát „fér“
- zacházet šetrně s vlastními i cizími pomůckami, hračkami, věcmi denní potřeby, s knížkami, s penězi apod.

8.5. Dítě a svět

- orientovat se bezpečně ve známém prostředí (doma, v budově mateřské školy, v blízkém okolí)
- zvládat běžné činnosti a požadavky na dítě kladené i jednoduché praktické situace, které se doma a v mateřské škole opakují
- osvojit si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi
- všimnout si změn a dění v nejbližším okolí
- pomáhat pečovat o okolní životní prostředí (dbát o pořádek a čistotu ve svém okolí)
- nakládat vhodným způsobem s odpady, starat se o rostliny, spoluvytvářet pohodu prostředí, poznávat přírodu v okolí, živé tvory apod.

9. Program rozvoje náhradních smyslů a zachovaných zrakových funkcí

Základem poznání dítěte je vnímání smysly. Dítě s postižením zraku se musí učit od nejtělejšího věku správně užívat zrak (jeho zbytky, světlocit apod.), sluch a hmat. Do úplného rozvoje náhradních smyslů patří ještě čichové a chuťové vnímání.

Rozvoj smyslů je pro zrakově postižené zdrojem dovedností, kterými budou po dobu celého života upřesňovat informace, které se k nim dostávají. Je pro ně proto nezbytně důležité věnovat se rozvoji všech zbývajících smyslů, tedy kompenzaci, stejně jako reedukaci smyslů oslabených. Týká se to kromě zraku také často sluchu a hmatu, protože v současné době převažují kombinovaná postižení CNS.

Dříve široce rozšířený názor, že TZP osoby mají všechny ostatní smysly více rozvinuté, je velmi zavádějící. Nepoškozené smysly nejsou u zrakově postižených vrozeně vyvinuty lépe, ale systematickou speciální péčí je možné dosáhnout jejich zdokonalení. Proto je rozvoji ostatních smyslů věnována mimořádná pozornost.

9.1. Sluch

Je základním prostředkem pro orientaci TZP dítěte. Umožňuje poznávání osob, sledovat dění. Je potřeba také cvičit sluchovou paměť a učit děti k vědomé a soustředěné sluchové pozornosti. Především cvičením.

Jde o to slyšet a sledovat hovor, odkud hlas a zvuk přichází, eliminovat šумы, poznat osoby podle hlasu, rozlišit hlasitost, pomalé a rychlé kroky, charakteristické zvuky různých povrchů.

Cílem je především si zvuky uvědomit, rozeznat, lokalizovat a určit směr jejich pohybu.

Při rozvoji sluchového vnímání se začíná se statickým zdrojem zvuku, později lze použít i mobilní zdroj.

9.2. Hmat

Při rozvoji je respektována individualita dítěte a je brán ohled na jeho dosavadní zkušenosti.

Různé části pokožky nejsou stejně citlivé, nejpřesněji vnímá špička jazyka, potom následuje poslední článek prstu a rty, na čele a tvářích nejlépe vnímáme teplotní rozdíly.

Při silném tlaku na kůži vzniká nepřesný hmatový vjem.

Při pomalém pohybu po kůži se vnímání stává přesnějším.

Rozlišovací schopnosti dětí se dají procvičováním zdokonalit.

Cílem je hmatová připravenost – třídění, párování, vkládání, navlékání, práce s papírem, modelování, prohlížení jednoduchého reliéfu, kolíčkování, vnímání vlastností povrchu, přendávání, držení a poznávání předmětů, klíšťový úchop, špetka.

Propedeutika výuky Braillova písma:

– orientace na ploše, kolíčkování, sledování linie

9.3. Čich a chuť

Rozvoj čichu a chuti se také zařazuje do kompenzačního systému zrakově postiženého dítěte.

Čich je stálým průvodcem zrakově postiženého dítěte. Podává významné informace o prostředí a předmětech, například pro identifikaci obchodu nebo trasy apod.

Dítě se učí rozeznávat pachy (původ, lokalitu, intenzitu, libé a nelibé).

Při rozvoji chuti a čichu se učí rozlišovat jednotlivá jídla, poznávat jejich vlastnosti (sladký, kyselý, voňavý, páchnoucí apod.).

Cílem je rozeznávat vůně a pachy, rozeznávat potraviny a různé chutě (sladký, kyselý, hořký, trpký, slaný).

10. Program prostorové orientace a samostatného pohybu

Do programu prostorové orientace a samostatného pohybu je zařazeno dítě na návrh oftalmologa.

Již v raném věku je důležité, aby se zrakově postižené děti naučily samostatně pohybovat ve známém i neznámém prostředí, tzn., aby se postupně seznamovaly s prostorovou orientací a vytvořily si základní dovednosti a návyky z této oblasti.

Specifikum prostorové orientace tedy spočívá nejen v rozvoji smyslů a pohybových dovedností, ale patří sem i motivační a rozumová příprava. Tím se předchází problémům, které by mohly nastat při nástupu do školy. V té době je důležité, aby už děti uměly základní orientaci v určité části budovy, měl by být odbourán strach z neznámého prostředí, schodů apod. Lépe tak zvládnou přechod z mateřské do základní školy, popř. adaptaci na internát.

Cílem je samostatný pohyb dítěte, orientace v mateřské škole, správná chůze a správné držení těla. Dále sluchová orientace, základní představy o prostoru, rozlišování základní struktury terénu. Cílem rozumové přípravy je bezpečné a ohleduplné chování a uvědomění si nebezpečí.

Obsah rozvoje prostorové orientace

- chůze s vidícím průvodcem
- bezpečnostní postoje
- luzná prstová technika
- mezování odchylek od přímého směru
- odhad vzdálenosti
- odhad úhlů - informativně
- vnímání sklonu dráhy
- rozvoj sluchové orientace
- chůze po schodišti
- posilování stability
- vnímání překážek
- rozvoj poznávací a rozlišovací funkce hmatu

11. Program individuální logopedická péče

Začátku samotné logopedické terapie předchází:

- stanovení rodinné a osobní anamnézy
- orientační vyšetření sluchu
- orientační vyšetření fonemického sluchu
- orientační vyšetření zrakového vnímání
- orientační vyšetření motoriky
- orientační vyšetření výslovnosti
- orientační vyšetření laterality

Ke každému dítěti se přistupuje individuálně, respektují se jeho potřeby a vychází se z jeho momentální vývojové úrovně. Postupuje se podle zásad specifických pro danou vadu řeči. Odstraňovány jsou symptomatické vady řeči, rozvíjeny jsou všechny jazykové roviny řeči.

Dle potřeb dítěte jsou prováděna např.:

- dechová a fonační cvičení
- rytmická cvičení
- hlasová cvičení
- cvičení zaměřená na rozvoj hrubé motoriky, jemné motoriky a motoriky mluvidel
- cvičení zaměřená na rozvoj grafomotoriky
- rozvoj fonemického sluchu
- rozvoj slovní zásoby
- reedukace výslovnosti jednotlivých hlásek
- vyvozování hlásek, slabik
- zapojení hlásky do slabik
- zapojení hlásky do slova s pomocí mluvního vzoru
- fixování hlásky v řeči
- nácvik sebekontroly při zapojení hlásky do běžné mluvy
- regulace tempa řeči

- rozvoj komunikační schopnosti

Logopedická péče u zrakově postižených dětí vychází z obecných pravidel reedukace řečových vad, klade ale větší důraz na osobnost logopeda a jeho schopnost přizpůsobit terapii postiženému dítěti. Úkolem učitele je nalézt takový způsob reedukace či edukace, který bude dítěti vyhovovat. U dětí s postižením zraku je při logopedické péči využíván sluch a hmat. Běžné pomůcky (logopedické zrcadlo, obrázky, pracovní listy) nejsou často využitelné, a proto je učitel přizpůsobuje zrakovému postižení dítěte a vytváří si pomůcky speciální.

Cílem logopedické péče je odstranění symptomatických vad řeči.

12. Program zrakové terapie

Zraková terapie začíná orientačním vyšetřením zrakových funkcí – tzv. zraková diagnóza. Následuje zraková stimulace a zrakové činnosti.

Zraková stimulace a zrakové činnosti představují soubor technik a metod, které mají za cíl naučit dítě využívat každý i sebemenší zbytek zraku.

Těmito speciálními metodami usilujeme o lepší využití stávajícího zrakového potenciálu v kontextu s využitím rehabilitačních a kompenzačních pomůcek.

Aby měla zraková terapie maximální účinnost, dodržují se určité zásady.

Se zrakovou terapií se začíná v raném věku dítěte. Probíhá individuálně a pokud možno v pevně stanovenou dobu. Činnosti související se zrakovou terapií jsou prováděny formou hry. Dítě je vedeno k tomu, aby získané dovednosti aplikovalo i do ostatních oblastí života, např. v prostorové orientaci, při herních činnostech a řízených činnostech.

Okruhy činností:

- reakce na světlo
- lokalizace světla
- zdroj světla v pohybu
- senzomotorická koordinace
- diskriminace barev
- lokalizace objektů
- diskriminace tvarů a velikosti
- souvislost mezi částí a celkem
- vizuální paměť
- práce s televizní lupou

Cílem je prevence funkční zrakové vady a zachování a rozvoj stávajících zrakových funkcí.

13. Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami

Vychází z §16 zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v platném znění a vyhlášky č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

Při práci s dětmi se respektují individuální potřeby a možnosti každého dítěte. Tyto jsou východiskem při přípravě vzdělávacích programů pro jednotlivé děti. Snahou je vytvoření optimálních podmínek k rozvoji osobnosti každého dítěte tak, aby dosáhlo co největší samostatnosti. Na podkladě doporučení SPC mají tyto děti právo na poskytování podpůrných opatření, které realizuje mateřská škola.

14. Vzdělávání dětí nadaných

Dítě, které vykazuje známky nadání, je podporováno v jeho rozvoji. Mateřské škola zajišťuje stimulaci různých druhů nadání a to tak, aby je dítě mohlo individuálně rozvíjet.

15. Vzdělávání dětí od dvou do tří let

Mateřskou školu mohou navštěvovat děti od dvou let. Pro dvouleté dítě je zařazení do mateřské školy první sociální zkušeností mimo rodinu. Vzdělávací program a režim se přizpůsobuje individuálním potřebám a možnostem dětí.

V mateřské škole je dostatečné množství hraček a pomůcek vhodných pro tento věk a typ postižení. Vše je průběžně kontrolováno a doplňováno.

Prostředí a materiální vybavení mateřské školy je vhodné pro tuto věkovou skupinu.

Pro děti je vypracován adaptační plán.

Při práci s dětmi je využívána asistentka pedagoga.

16. Autoevaluace

Oblasti autoevaluace

Jsou dány Vyhláškou č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy, §8, odst. 2.

Jsou to tyto oblasti: podmínky ke vzdělávání, průběh vzdělávání, podpora školy žákům, spolupráce s rodiči, vliv vzájemných vztahů školy, žáků, rodičů a dalších osob na vzdělávání, výsledky vzdělávání žáků, řízení školy, kvalita personální práce, kvalita dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, úroveň výsledků práce školy zejména vzhledem k podmínkám vzdělávání a ekonomickým zdrojům.

Cíle autoevaluace

Cílem autoevaluace školy je provést analýzu a následně hodnocení stávajícího stavu a úroveň všech sledovaných oblastí výchovy a vzdělávání dětí s postižením zraku. Dále stanovit opatření a úkoly pro následující období a tím se pokusit o zkvalitnění péče o zrakově postižené a vytvoření takového výchovně vzdělávacího prostředí, které připraví zrakově postižené děti ke vzdělávání v základní škole.

AUTOEVALUACE ŠKOLY			
Oblasti autoevaluace	Kritéria autoevaluace	Nástroje autoevaluace	Časové rozvržení autoevaluačních činností
Podmínky ke vzdělávání	prostorové podmínky, optimální vybavenost školy pomůckami a mobiliářem	pozorování, rozhovory se zaměstnanci, rodiči a dětmi, analýza ekonomické dokumentace	průběžně (pedagog a ekonom)
Průběh vzdělávání	soulad třídního rámcového plánu se školním vzdělávacím programem, širší nabídky předmětů speciální péče	hospitace, analýza školního vzdělávacího programu a pedagogické dokumentace	průběžně, druhé pololetí druhého školního roku (pedagog, zást. ředitele)
Podpora školy dětem, spolupráce s rodiči, vliv vzájemných vztahů školy, dětí, rodičů a dalších osob na vzdělávání	spokojenost rodičů se vzdělávacím programem školy, kvalita školního klimatu, komunikace a interakce všech tvůrců klimatu (dětí – učitelka – vedoucí pracovníci – rodiče - zástupci odborné	dotazník pro rodiče a učitele, rozhovory s tvůrci klimatu, analýza individuálních vzdělávacích programů	průběžně, konec škol. roku (rodiče + psycholog, školská rada, ředitel, učitelka, zást. ředitele)

	veřejnosti – zřizovatel), naplněnost individuálních vzdělávacích potřeb konkrétních dětí		
Výsledky vzdělávání dětí	sebeobsluha, využívání všech smyslů, bezpečná orientace, samostatnost, vyvinout volní úsilí (soustředění), uvědomit si citové prožitky, umět spolupracovat s ostatními dětmi, bránit se projevům násilí, společenské chování, začlenění mezi vrstevníky	analýza dokumentace (školní matrika, pedagog. dokumentace dětí)	průběžně, na konci školního roku (pedagog, zást. ředitele)
Řízení školy, kvalita personální práce, kvalita dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků	kvalifikovanost pedagoga, jeho další vzdělávání a výsledky jeho práce	jednání školské rady, rozhovory, hospitace,	průběžně, druhé pololetí školního roku (školská rada, ředitel, zást. ředitele)
Úroveň výsledků práce školy zejména vzhledem k podmínkám vzdělávání a ekonomickým zdrojům	zlepšení podmínek vzdělávání, výše mimorozpočtových zdrojů	zhodnocení pedagogem zpracovaných podmínek ke vzdělávání, analýza ekonomické dokumentace (rozpočet příspěvkové organizace, mimorozpočtové zdroje)	druhé pololetí školního roku (ředitel, ekonom)